

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VII. Rosa Smaragdina, seu peregrinationis devotio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

que opportunitas, tota deferret homini. Ille indomitos boves ad iugum, & feroces equos ad frenum cogit: urfos unguibus, apros dentibus, cervos cornibus metuentes, decus facit ille mensarum. Lince, vulpes, & infinita id genus animalia, quia esui non sunt, usui pellis ac corii reservantur. Omnia hominis sunt, qui rebus maria, canibus nemoia, volucris caelum omne scrutatur. Quid contra conditorem queris, o homo? Non est tibi bovis robur, at tibi bos arat: non est tibi equi celebritas, tibi tamen equus ambulat: non est tibi herodii volatus, sed herodius tibi volat: non est tibi elephantis aut cameli moles, sed ille tibi turrim vehit, hic sarcinam. Hæc quidem homo non habet, sed hæc habentibus imperat veluti rex in animalia constitutus. *Ministi eum, o Deus, paulo minus ab Angelis.*

Psal. 8. c. 6.

S. VI.

HI fontes gaudiorum sunt, & eorum quidem, quæ non turbantur, non eripi possunt. Gaudia non spiritus sed carnis, vana, breviter, sedata, trepida sunt: non enim solidis causis innituntur, sed eadem, quæ oriuntur vanitate, turbantur. Plurimum interest, unde quis gaudeat. Gaudium malorum stulticia; omnis extra Deum voluptas variis terroribus plena est, subitque cum maximè exultantes sollicita semper cogitatio: *Et hæc quam diu? Bonæ mentis initium ac fundamentum est, non gaudere vana.* Romanus Sapiens illustri ac Christiano profus hortatu: Hoc inquit, ante omnia fac, mi Lucili: discere gaudere. Nolo tibi unquam deesse lætitiā. Volo illam tibi domi nascitur, si modò intra teipsum sit. Ceteræ hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt, leves sunt: nisi forte tu illum iudicas gaudere, qui ridet. Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Hæc, quibus delectatur vulgus, tenuem habent ac perisuriam voluptatem: & quodcumque investitium gaudium est, fundamento caret. Vis tunc, vis diu gaudere? Gaude de tuo, de teipso, de tui optimâ parte. Corpusculum, etiam si nihil sine illo fieri potest, magis necessariam rem crede quam magnam. Vanas suggerit voluptates, breves, penitendas, & in lutum ac luctum abituras. Voluptas omnis in præcipiti stat, ad dolorem vergit: non est solida, non est fidelis, etiam si non noceat, fugit. Aliquod potius bonum mansurum circumspectamus. Ad verum bonum spectemus: veri boni aviditas tuta est: hoc autem bonum non nascitur nisi ex bonâ conscientia, ex rectis actionibus, ex contemptu fortuitorum, ex placido ac continuo vitæ tenore; omne aliud gaudium, in horam, & in diem afficit, post evanescit. Sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum, & etiam si quid obstat, nubium modo intervenit, quæ infra feruntur, nec unquam diem vincunt. Omnes quidem tendimus ad gaudium, sed unde stabile magnūque consequamur, ignoramus. Ille gaudium haurit ex conviviis & luxuriâ, ille ex ambitione & circumfusâ salutarum turbâ: hic ex venationibus & equorum ac canum copiâ, iste honestiū magisque ingenuè ex picturâ & suavi musicâ, alius ex studiorum vanâ ostentatione & litteris nemini fructuosus, alius ex colloquiis & confabulationibus in multam noctem protrahit; aliqui ex insigni corporis ornatu, & vestis pretiosâ magnâ varietate; nonnulli somno & inerti otio suavisimè pascuntur. Multi lusu aut spectaculis plurimum exultant. Omnes istos oblectamenta aut fallacia, aut certe breviter decipiunt: sicut ebrietas, quæ unius horæ hilarem insaniam, longi temporis tædio pensat. Vana gaudia plerumque principium sunt doloris, nec ulla major miseria, quam lætitia falsa. Magna res est æqualitas veri gaudii. Hoc gaudium non nascitur nisi ex virtutum conscientia. Non potest gaudere nisi fortis, nisi iustus, nisi temperans. Bona conscientia nunquam sine gaudio est. Talis est bonæ con-

Voluptas extra Deum variis terroribus est plena.

Sola virtus præstat gaudium securum.

Quia nullus potest gaudere nisi iustus, fortis, & temperans.

A scientiæ homo, qualis est mundi status super hominem, semper illic ferum est. Atque hoc gaudium, quod vitam probam sequitur, non interumpitur, non delinquit. Sit animus purus ac emendatus, æmulator Dei, super humana se extollens, & nunquam illi deerit, de quo loquimur, *Gaudium spiritus*. Sed jam huius actiones assignemus.

ACTIONES GAUDII SPIRITALIS.

1. Gaudia vana & inania non tantum non querere, sed etiam studiosè declinare; gaudia turpia & lasciva penitus & ferè detestari. Ita fiet, ut quod quis remotius à vanis, hoc vicinior sit veris gaudiis.

2. Quodcumque oblectabile quid ac jucundum semel offert, soletter querere:

Et quamdiu istud? Et quamdiu illud? nempe ad horam, aut diem duratis, dum decipitis: post in lutum aut funium abitis. Abite jam quamprimum vana, falsa gaudia, quæ foris mulcetis, intus uritis, abite. Si gaudere velim, stabile queram gaudium.

3. Confabulationes, lusus, comperationes, saltationes, otiosas peregrinationes, assiduas venationes, omnesque ejulcemodi relaxationes animi, aut abdicare ut malas, aut refrenare ut nimias, aut cum aliis permutare ut noxias. Nemo securus, nemo suavius gaudet, quam qui Deum gaudiorum omnium fontem animo semper circumferat.

4. Subinde nocte serenâ, cum omnia conticeant, qua ad itelligendum caelum oculos attollere, & hæc talia secum cogitare: Pande animum & gaude, hæc domus tibi ædificata est. Hæc mansiones multæ sunt, & quod omne gaudium vincit, æternæ. Dura, & patere; momento hi es: quod nunc in miseriis patientior, tantò brevi in deliciis beator eris. Dura, & patere.

5. Subinde mediis gaudiis, cum vel convivia, vel choreæ, vel oblectationes aliæ maximè fervent, illud Hebræi Sapientis animo versa: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Et post hæc quid erit? quis inde ad me revertetur? qui scilicet solet, erumena macilentior, valitudo afflictior, conscientia turbior. Cur igitur gaudia non mutem, & dicam: *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum?*

6. Paci ac tranquillitati conscientie modis omnibus studere. *Habe bonam conscientiam, & habebis semper lætitiā.* Bona conscientia valde multa potest portare, & valde lata est inter adversa. Iustorum lætitia de Deo, & in Deo est, & gaudium eorum de veritate.

7. Diem æternitatis sapiens, imò quotidie, & tunc maximè cogitare, cum moeror instat. Qui quantus, quantus sit, nihil est ad illum æternitatis diem, quo Deus omnes sui causâ lugentes consolabitur, & omnes lacrymas absterget; quo dabit oleum gaudii pro lacte, & pallium laudis pro spiritu mororis. Gaudens gaudet in Domino, & exultabit anima tua in Deo tuo, quia induet te vestimentis salutis, quasi sponsum decoratum coronâ, & quasi sponsam ornatam monilibus suis.

CAPUT VII.

Rosa Smaragdina, seu, Peregrinationis devotio.

S. I.

Devotionis nomen subinde abusus est. Verissima devotio est prompta & sedula voluntas Deum deo quovis modo colendi. Cum enim animus se Deo suavisimâ familiaritate conjungit, eam induit sollicitudinem, ut ad omnia, quæ divini honoris sunt, promptus fiat. Singularis hæc Virgo, priusquam nata, jam Deo divinæque voluntati devotissima fuit. Hinc etiam

non trimula in templum a parentibus deducta, Deoque velut res sua tradita est. Hic beatissima illa virguncula tanquam in cenobio inter virgines diu nocturne Deo servit, lectioni, precibus, labori assidue intenta. Omnes hæc quasi sacrae virgines ad locum sacrificii, uti ad facellum, unâ omnes habebant, ubi precarentur. Finis sacrificiis in suum quolibet cubiculum redibat ad opus. Sic ad omnem honestatem educabantur honestissime, quidquid discabant, pietatem, aut industriam spectabant, sic ab ætate primâ optimis moribus imbuebantur, dum nuptui collocantur. Nam ad id usque temporis arcum Virginis perpetuæ nuptiæ nondum publicæ notitiæ fuit. Nempe hoc matri Virgini servabatur, ut illa tanti exempli auctor, prima omnium suam Deo virginitatem consecraret religiosissimo voto devincta.

Undecim omnino annos in templo egit, elapso hoc tempore in Josephi domum denupsit. Hic inter primas virtutes, quas orbi patefecit, Peregrinationis devotio fuit. Diversa namque itinera suscepit, puro Dei amore ad id invitata. Primum iter ab Angeli sermone destinavit suis ædibus in Judææ montana, in urbem Hebron, quæ, uti Brocardo placet, qui eam viam peregrinando mensus est, triginta duabus leucis cum dimidia distabat Nazaretho. Primum hoc iter describens Lucas: *Eurgens, inquit, Maria, abiit in montana cum festinatione in civitatem Iudæ, & intravit in domum Zachariæ, & salutavit Elizabeth.* Alterum iter obediendi studio ingressa est. Cum enim Augustus Imperator orbem novo censu fatigaret, mater Domini licet partui vicina, nihilominus ne quid intergræ obedienciæ decederet, Nazaretho venit Bethlehem, stabulo usque pro domo. Tertium iter Angeli iussu instituit ex Judæa in Ægyptum. Hæc moestum iter tyrannidem Herodis fugere, clam & noctu in viam se dare, terram patriam exilio mutare, templi religiones deferre, ad gentem ignotam & barbaram transire, incerto reditu inter idololatras degere. Acerba hæc, sed amore filii promptissime tolerata. Quartum iter ex Ægypto in Palæstinam initum, ad Angeli, ut prius, imperium. Quinto loco complura numeramus itinera, ad templum Hierosolymæum, annuatim instituta. Dilucidè iterum Lucas: *Et ibant, inquit, parentes ejus per omnes annos in Hierusalem in die solenni Pasche.*

Et hæc quidem propriæ peregrinationes pias dixerim. Nam ceteri Virgo sanctissima nullis legibus adaucta, festis tamen diebus Paschatis, Pentecostes, & Tabernaculorum in urbem sanctam religiosissime solita est peregrinari. Viros lex evocabat ad templum ter in anno adeundum. Feminæ ab hac lege immunes, si quid hac in re fecissent, pietati datum censetur. Virgo minimè postrema ad commendandam ceteris pietatem religiosissime peregrinationes istas obibat.

Post filii verò in calos reditum, ad omnem locum, quem filius vel concionando, vel patiendi insignisset, assidue revolvebat incredibili pietatis sensu. Bethlehem ibat, natales filii cum magna suavitæte venerata: Nazarethum commeabat, ubi filium in viscera suscepit & educavit. Hortum olivæ constitit, ubi filius crucentam mortis tragediam auspicatus, singulari cultu prosequabatur. Rupem Golgotha, ubi filius expiravit, in cor suum voluisset translatam. Hunc igitur montem omnibus montibus virgo præferebat. Hic gemitus, hic preces, hic distincta lacrymis suspiria, hic pia venerationis oscula, hic mixta doloribus gaudia, hic mors & vita ob oculos versabantur. Hæc vîsa sibi mater loquentem audire filium, hæc sibi vîsa trabem videre filii sanguine purpuratam in altum erigi, hæc omnia filii & membra & vulnera numerare, hic moribundi oculos observare, hic velut morientis spiritum excipere. Quidquid denique hic vidisset, & audisset, id omne fideli memoriâ in mentem revocabat. Diceret hæc matrem toties cruci affixam, quoties filii in crucem suffixi recordabatur.

Et hæc matris itinera post abitum filii, hæc peregrinationes minimè otiosæ fuerunt. His exemplis & docemur, & arguimur.

§. II.

Quantâ hæc sæpe nostra est desidia, quam profanus torpor! Adeo peregrinationis cultum non exercemus, ut etiam pedem efferre domo, & in templum proximum ire non raro tædeat, adeo divinos honores non sitimus, ut pauculos passus iis impendere nimis grave videatur. Sunt, qui quamlibet ob causam, a cultu divino absumunt. Cælum nonnihil turbidum est? non exeunt domo. Ventus vehementior est? non prodeunt. Pluit aut nigris? publico se non committunt. Aura strictior, & fugis intensius est? Abire domo, fatale ducunt. Tussicula aut grædo caput occupat? Intra parietes se continent stricti sui observantia. En quam nihil peregrinationibus simile ostendant.

Videte mihi sanctissimos viros, feminasque, sacra peregrinationis illustrissima exempla.

* Helena Augusta, mater Constantini Imperatoris, magnis itineribus Hierosolymam contendit, & arborum illam, quæ fructum nobilissimum, Christum Dominum tulit, tot annis sepultam, denud in lucem eruit, augustum illic templum condidit, in quo Crucis inventæ partem argenteis thecis inclusam reliquit, partem Constantino filio cum clavis Dominicis detulit.

Ephrem Syrus dulcem sibi solitudinem peregrinationibus commutans ad loca sancta religiosissime vîsit.

Alexius Romanus juvenis nobilissimus septemdecim annis non peregrinus tantum, sed & egenus Christi amore, patriam charissimam exilio voluntario mutavit. Demum in parentum domo ignotus obiit, mundi deceptor & contemptor maximus, orbis miraculum.

Theodosius Imperator in Palæstinam vili habitu creatus in profectus est, visurus terram, quam Dei filius suis vestigiis sacrasset. Ubi Hierosolymam venit, à Joanne urbis illius Pontifice his vocibus exceptus est: Verè tu beatus es, qui cum Imperatoris personam sustineas, tam abjecto tamen habitu ad loca hæc ingressus es.

Eudocia Imperatrix votivis peregrinationibus edem properavit, ubi etiam diem ultimum clausit.

Sabas nobilis Cappadox votivas in Palæstinam peregrinationes suæ sanctitatis rudimenta habuit.

Beatus Amandus Sereni Aquitanie Ducis filius, Trajectensis Præsul, eodem Religionis amore tactus Romanam profectus est, ædem Principem Apostolorum Petri & Pauli veneraturus. Hic à divo Petro monitus in Galliam rediit ad explicandum populo Evangelium.

Rex Saxonum Ceadvalla ad Principem Apostolorum monumenta peregrinatus est, ut illic & sacro fonte lustraretur, & moreretur. Utrumque ex voto impetravit: nam dum albâ etiamnum veste uteretur recens à lustrali fonte, correptus morbo extinctus est Romæ, Anno Christiano 689. die 20. Aprilis.

Magdalveus Virdunensis Antistes ad Christi Domini sepulchrum summâ pietate profectus est Hierosolymam.

Carolus Magus religionis causâ quater Romam adiit, cujus monumentum est aurea pera ab humeris suspensa: illo enim cultu in urbem venit.

Anno Christi octingentesimo quadragésimo septimo

Quorundam sanctorum virorum, feminarum, quæ sacra peregrinationes.

* Obiit anno 340.

Obiit antiochus anno 376.

Obiit alexius anno 410.

Obiit theodosius anno 454.

Obiit eudocia anno 460.

Obiit sabas anno 535.

Obiit beatus amandus anno 661.

Obiit rex saxonum anno 689.

Obiit magdalveus anno 760.

Obiit carolus magus anno 814.

Obiit alexius anno 1081.

Obiit theodosius anno 454.

Obiit eudocia anno 460.

Obiit sabas anno 535.

Obiit beatus amandus anno 661.

Obiit rex saxonum anno 689.

Obiit magdalveus anno 760.

Obiit carolus magus anno 814.

Obiit alexius anno 1081.

Ant. Eke-
lulphus.

mo Athulphus Rex Anglorum à Danorum incurfioni-
bus liberatus Romam ad Apostolorum limina votivam
peregrinationem instituit, à Leone IV. Summo Pon-
tificæ perquam humaniter exceptus eam insulæ partem,
quam pater Egbertus regno adjunxerat, Ecclesiæ Ro-
mæ veltigalem fecit.

Obiit an-
no 1012.

Macarius Antiochenus Patriarcha dignitate Pontifi-
ciâ in Eleutherium translata, & adjunctis sibi quatuor
viris eandem secum pietatem spirantibus in Palestinam
peregrinatus est, ut terram, quam Servator seipso, tot-
que miraculis insigniisset, debitâ veneratione afficeret.

Sunt sexa-
ginta sex
milia Phi-
lipperum
supra septin-
gentos quin-
quaginta.Obiit an-
no 1109.

Anno millesimo vigesimo septimo Kanutus Magnus
Danorum & Anglorum Rex, pietatis causâ Romam
ad sanctos Apostolos Petrum & Paulum suscepit iter.
In reditu Papæ brachium S. Augustini Hipponensis
Præfatus uno talento auri, & argenti centum talentis
comparavit.

Beatus Dominicus Calciatensis eo affectu peregrina-
tores complexus est, ut eorum usui & obsequiis se to-
tum manciparet.

Anno 1128. Boleslaus Dux Poloniae, modico comi-
tatu, Sacerdotibus aliquot & piis viris in viam adiectis
ipse cilicio indutus & pedes venit in Galliam divi Egi-
dii sepulchrum veneraturus.

Obiit an-
no 1182.

E sancti Bertini cœnobio Bernardus, cui cognomen,
Pœnitens agri Magatenfis Provincialis, vir rigidissimæ
vitæ, qui singulis hebdomadibus quatuor diebus pane
& aquâ victitabat, singulis annis quatuor quadragesi-
mas jejuniis tradebat, nudis pedibus incedebat, cilicio
& lorica sub vestibus, lecto è lapidibus utebatur, to-
tum pœne orbem, pœnitentiæ causâ peragravit, ter-
ram sanctam tertium lustravit.

Ludovicus
Nomen obiit
anno 1270.

Pientissimus Rex Galliarum Ludovicus abjecto habitu
tantam majestatem dissimulans septennio peregrina-
bundus loca sacra frequentavit.

Obiit an-
no 1327.

Beatus Rochus amplissimo patrimonio in pauperes
erogato Italiam & Galliam obiit peregrinando. De-
mum in patriâ armis turbata velut explorator, cognatis
ob peregrini schemata ignotus in carcerem tractus est,
ubi quinquennio exacte, velut alter Alexius vitam san-
ctissime finivit. Amplioribus post mortem honoribus
affectus quàm vivus unquam affici potuisset.

Ita sanctissimi quique viri, Columbanus, Rumoldus,
Farfeus, Willibrordus, Bonifacius, Gisleus, Engelber-
tus, aliique quamplurimi religionis causâ peregrina-
tiones sacras obierunt. Ex innumera paucissimos no-
minavi.

Longum nimis foret singulas ætates pressio vestigio
decurrere, quot sanctimoniam celebres viri feminæque
pietatis stimulis accensi, loca sancta è regionibus lon-
ginqvis salutârunt. Qui sanè ad virtutis apicem non
ascenduros se credebant, nisi Christum Christi que fami-
liares iis locis fuissent venerati, ubi vel mortem obis-
sent, aut crebris miraculis loci cultum testarentur. Phi-
loromus à Palladio laudatus Presbyter, qui quamvis in-
nocentiâ vitæ præcelleret, quoties tamen terræ sanctæ
injecta mentio, piæ gloriæ solitus: Deo gratias, agebat,
qui eo me honore dignatus est, ut bis voti gratiâ pedes
adirem Hierosolymam. Et quod singularissimè in viro
hoc observandum, & imitandum: Non meminî, dice-
bat, me animo umquam à Deo meo recessisse. Idem
iste pedestri itinere Romam venit ad divorum Petri &
Pauli Apostolorum ædem. Idem Alexandriam ivit ad
beatum Marcum venerandum.

Pallad. hist.
cap. 113.

§. III.

Tantus olim peregrinationis ardor, tantus Bethle-
hemum ad Domini Jesu incunabula undique
concurfus fuit, ut in illum Palestinæ angulum orbis to-
tus confluere videretur. Luculentus ejus rei testis Hie-
ronymus ad Paulinum: De toto, inquit, huc orbe concurrunt

Hieron. to. 1.
epist. 13. ad

tur. Plena est civitas universi generis hominum, & tanta utriusque
que sexus conspectio, ut quod alibi ex parte fugiebatur, hic totum
sustinere cogaris. Idem Ezechielis commentariis daturus
lucem, Fateor, inquit, explanationes in Ezechielum occupare
nunc de toto huc orbe venientium implere non posse: dum nulla
hora, nullumque momentum est, in quo non fratrum occurrat
multitudo, & monasterii solitudinem hospitum frequentia
commutemus. Hoc ipsum multo luculentius confirmamus
Longum est, inquit, ab Ascensu Domini usque ad presentem
diem per singulas ætates currere, qui Episcoporum, qui Marty-
rum, qui eloquentium in doctrinâ Ecclesiasticâ virorum vene-
rint Hierosolymam, putantes minus se religionis, minus habere
scientiæ, nec summam, ut dicitur, manum, accessisse virtutum,
nisi in illis Christum adorassent locis, de quibus primum Evan-
gelium de patibulo coruscaverat.

Certe si præclarus orator reprehendendum nescio
quem putat, quod litteras Græcas non Athenis, sed Li-
lybæ, Latinas non Romæ sed in Siciliâ didicerit, quod
videlicet unaquaque provincia habeat aliquid pro-
prium, quod alia æquè habere non possit: cur nos puta-
mus abique Athenis nostris quemquam ad studiorum
fastigia pervenisse? Neque hoc dicimus, quod tenuis-
mus regnum Dei intra nos esse, & sanctos viros etiam
esse in ceteris regionibus, sed quod hoc asseramus, vel
maximè eos, qui in toto orbe sunt primi, huc pariter
congregari. Quicumque in Galliâ fuerit, primus huc
properat. Divisus ab orbe nostro Britannus, si in re-
gione processerit, occiduo sole dimisso, querit locum
famæ sibi tantum & scripturarum relatione cognitum.
Quid referamus Armenios, quid Persas, quid Indias,
quid Æthiopum populos, ipsamque juxta Ægyptum,
fertilem Monachorum Pontum & Cappadociam, Sy-
riam, Calen & Mesopotamiam, cunctaque Orientis
examina: Quæ juxta Salvatoris eloquium dicentis: Ubi-
cunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ:
concurrunt ad hæc loca, & diversarum nobis virtutum
specimen ostendunt. Vox quidem dissona, sed una re-
ligio; tot panè psallentium chori, quot gentium diver-
sitates.

Et quod in plerisque Provinciis familiare est, ut ge-
nuino dente se lacerent, hic penitus non habetur. Pro-
cul luxuria, procul voluptas; tanta in ipsâ urbe oratio-
num loca, ut ad ea peragrandia dies sufficere non possit.

Denique subjungit: Verum quo sermone, quâ voce scilicet
cam tibi possumus Salvatoris exponere? Et illud præsepe, in quo
insensibilis vaguit, silentio magis quàm infimo sermone bene-
randus est. Ecce in hoc parvo terre foramine calorum condito-
tor natus est: hic involutus pannis, hic visus à pastoribus, hic
demonstratus à stellâ, hic adoratus à Magis. Et hic puto, locus
sanctior est Tarpejâ rupe, quæ de calo sapius fulminata ostendit,
quod Domino displiceret.

En, olim totus orbis Bethlehemum & Hierosoly-
mam confluit incredibilem peregrinationis devotionem.
Recens itineris sacri specimen addo unicuique.

Anno millesimo sexcentesimo septimo, Serenissimus Dux &
Bavariæ Dux & Elector Maximilianus, una cum Sere-
nissimâ conjuge Elisabethâ, ad beatissimæ Virginis do-
mum Oetingensem revisit, & quidem pedes, quod ta-
rissimum in tantis fastigiis. Ad progressum ex urbe Mo-
nacenfi, ventus, pluvie, nix, grando mixtim terrebant.
Non deerât, qui aut reditum in urbem, aut certè ascen-
sum in curium suaderent. Sed responsum est à Serenissi-
mis Ducibus: Proprium esse peregrinorum, & multa
& aspera pati. Cur nos, ajunt, celo eximii simus? Quare
patiamur, quod Deus ex alto immitit. Manè exeunti-
bus precesiones peregrinis congruæ sunt recitatz. Re-
liquum diei sacris colloquiis traductum. Quatuor fa-
muli ad hoc destinati, omnibus mendicis occurrentibus
stipem largam erogabant. Conspicuum eminus tem-
plum DEIPARÆ, multâ prece salutarum. Die postero
qui Virginî ab Angelo salutata facit, Serenissimi Duces
post

post exomologesim publico loco factam sacrum epulum sumperunt, & quatuor continua Sacra præter officium flexis genibus audierunt, nullo ferè alio corporis motu, quam oculis in Virginis matris effigiem sublaris.

Peregrinandum ergo studio querendi Jesu, studio facilius inveniendi, studio adorandi, trium instar Magorum, quos ad iter tam longum evocavit hoc unum:

Matth. c. 2. Et venimus adorare eum.

§. IV.

Hic animum subit illud Beati Francisci effatum: Qui multum peregrinantur, raro sanctificantur. Multorum peregrinationes vix tam sancti nominis afficiendas censuerim, sed otiosos aut curiosos discursus rectius appellandas. Cum diu vagari fuerint, nihilo sanctiores redeunt. Nusquam est, qui ubique est. Nam secum tales & in pectore suo circumferunt fontem fontemque sui mali. Ut ii qui febriunt, jactant se inquirere & versari, & lectum subinde mutant vanâ spe levamen- tum eadem causâ sunt isti, qui terram & terrâ frustra mutant, agri scilicet mentis. Aperite enim hoc est morbum, non tollere; fateri internum hunc calorem, & non mederi. Qui crus sibi aut brachium fregit, non currum aut equum poscit, ut opinor, sed chiturgum: quæ igitur illorum vanitas, qui internam animi plagam motu sanare possunt & discursu? Animus est, qui agitat, animo medendum est.

Itud Romanus Sapiens discretissime sæpius inculcans: Non erit hoc, inquit, peregrinari, sed errare. Nullam tibi opem foret iste discursus: peregrinatio enim cum affectibus ruit, & mala te tua sequuntur. Nullum, mihi crede, iter est, quod te extra cupiditates, extra iras, extra metus sistat. Nisi forte aliqua regio est, quæ metum temperet, quæ spem refrenet, quæ malam victorum sanem, quæ alitè imbibimus, educat. Atqui nullus est talis locus, nec in ipsis quidem beatorum insulis. Aut si est, ostende, & omnes illic agmine facto imus. Sed ea est sæpe opinionis nostræ vanitas, & pertinacia, ut credamus nos longè melius habituros, modò alibi sumus, modò hunc aut illum molestissimum hominem effugiamus. Hic frequenter, cum veniâ dixerim, religiosorum hominum morbus est, qui tum demum magnam sibi tranquillitatem pollicentur, si locum mutaverint. Ah, morbos non tollimus, si domos mutamus & urbes: alius penetrandum est, si sanari serio velimus, animum mutemus, non cælum. Eadem nos urgebunt mala, quamdiu malorum causas non sustulerimus. Te igitur emenda, mansuetudinem induc ac patientiam, desideria tibi detrahe, omnem ex animo invidiam ac superbiâ erade. Frustra summam cutem radimus, si pestis hæret visceribus.

Si ergo vis peregrinationes habere jucundas, tuum comitem sana, hoc est, teipsum. Nam licet vastum tra- jeceris mare, tua te vitia sequuntur, quocumque per- veneris. Hoc interroganti cuidam, quid ita peregrina- tio sibi non profuisset? seicte respondit Socrates: Quid miraris? non enim te deseruisti; tecum ipse peregrina- tus es, teipsum secutus. Nunc eadem te causâ præmit, quæ expulit.

Hoc idem omnibus dicendum: Teipsum deserte, te relinque, non bonum comitem. Etiam si Venetias per- volaris ad S. Marcum, etiam si Romam contenderis ad S. Petrum, etiam si Galliciam cuncteris ad S. Jacobum, etiam si diu multumque erraveris, etiam si terram omnem & mare circulator fueris, nisi affectus tuos re- presseris, nullo eos mari claes, nullâ obrues terrâ. At cum affectibus imperaveris, cum animi malum ex- meris, impatientiam tuam aut arrogantiam tuam sa- naveris, omnis mutatio loci jucunda fiet. Si homo reli- giosus es, & affectuum tuorum dominus, in terras li- cet ultimas expellaris, in quolibet barbaræ angulo col- loeris, hospitalis tibi videbitur illa quascumque se-

Tom. I.

des. Parum refert, quò venias, sed qualis venias. Et ideo nulli loco debemus animum addicere. Cum hac per- suasione vivendum est: Non sum tui angulo natus: pa- tria mea totus hic mundus est. Illud quod quarimus, Bene sanctèque vivere, omni loco positum est. Sed fa- tis de vagis peregrinationibus.

§. V.

Peregrinatio religiosa non est delicata, non otiosa, non curiosa, Jesum, quem querit, invenit. Peregrina- tio hæc non studio videndarum urbium, non pala- tiorum, non animalium, non hortorum, non amico- rum, sed religionis causâ domo evocat ad templa pro- cul distita. Nec enim Hierosolymis fuisse, ut Hierony- mus loquitur, sed Hierosolymis bene vixisse, laudandum est. Ergo Hierosolyma peregrinatus? laudo, si tamen co- tendis, non ut terram alio sole calentem, non ut mores hominum multorum videas & urbes, sed ut cum Ma- gis Dominum adores, Ergo Romam proficisceris? Pla- cet, sed ut Petros, ut Paulos, ut Alexios, ut Agnetes, ut Cæciliâs, ut Martyrum cavernas, imitandi studio vene- reris, hæc inde religiosior, ad tuos emendatior, quam abieris, reverurus. Alioquin, si querenti mihi,

Ecce tanta fuit Romam tibi causa videndi?

responderis, Libertas, jam non peregrinatio, non pietas, sed aut peccatum, aut vanitas, aut curiositas censetur. Illud veteris Poetæ nōst:

Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt. Horat. lib. 1. Quodcumque igitur peregrinationem adornas, dic, quare huc? quare illuc? si pietatis ergo, hoc age, pietatem sole. In templum iturus, aut in templo jam positus dic tibi, dic tuis: Venimus adorare eum, adoremus & providamus ante eum, ploremus coram Domino. Hoc agamus: domus Dei, domus orationis est, non deambulationis, non fa- bularum, non garrularis, non negotiationis.

Pium peregrinandi studium, non solum in prisca le- ge usitatum, sed etiam à Servatore adhibitum scimus, qui ad templum Hierosolymæum quotannis revellere solebat. Christum & Christi matrem sanctissimis viris feminisque hæc in re imitari græ non fuit. Chrysosto- mus peregrinationis sacre cupidissimus: *Vellem nunc, inquit, in illis locis versari, in quibus vincula illa manent, & catenas videre, quas timerunt quidem demones, & horrent, & Angeli venerantur.* Si Ecclesiasticis curis esset vacuus, cor- pusque robustum haberem, nequaquam tantam peregrinatio- nem facere recusarem, quò catenas saltem viderem, & carce- rem in quo Paulus vincitus fuit. Idque se ritè facturum asse- rens exemplo regum, & maximorum victorum: Roma, inquit, quæ urbium est regalissima, relictis omnibus ad sepul- chra piscatoris & pellionis, currunt & reges, & principes, & mi- lites. Quod in regibus sunt janitores regibus, hoc sunt in monu- mento piscatoris reges. Multo namque ceteris regalibus se- pulchris hæc monumenta sunt clariora. Nam illic quidem ma- gna solitudo, hic autem magnus concursus. Multi reges hujus spectaculi gratiâ peregrinati sunt. Subinde nimium hic frige- mus Christiani, & non tantum peregrinationes longas avertamus (quas non omnibus passim suaserim) sed breviores illas, & augendæ pietati accommodatiores, quæ duas solum trêve horulas dici decerpunt. Ob unicum olim Cupidinis signum Thebæ viscebantur. Ad famosissimam solis mensam quantis itineribus con- tendebatur? tantilla res tantis itineribus colebatur. Christiana sacra Martyrumque cineres sanctorumque hominum exuvias peregrinationibus utique dignius honoramus. Sed jam suspiciamus, quâ ratione peregrina- tio rectè sit instituenda.

PEREGRINATIONIS ACTIONES.

i. Finem seu Intentionem cumprimis habere pu- ram. Hæc est major gloria & honor Dei, quem in suis

i. Peregrina- tio debet esse pia & religiosa.

V u u

- etiam amicis & divi calitibus honorare cogitat peregrinus, eo ipso dum ad illa loca visit, in quibus divina se virtus per copiosiores gratiam illustrius exeruit.
- Secunda. 2. Variè patientiam exercere; injurias celi & tempestates, viar molestias ac labores, hospitiorum penuriam & incommoda non repugnanter ac placare perferendo.
- Tertia. 3. Pietatem, religionem, ceterasque virtutes peregrinando augere. Par est omnino, ut quorum templa ingressu & precibus honoranda credimus, eorum etiam exempla nobis imitanda proponamus. Quid magni est divorum spectare certamina & trophæa, si certare nolis, & facere trophæis digna?
- Quarta. 4. Assiduæ peregrinationis pars bona est, ubique, etiam in patriâ, etiam domi suæ advenam & peregrinum se invenisse, qui nusquam habeat manentem civitatem, sed futuram inquirat.
- Hebr. c. 13. vers. 14.
- Quinta. 5. Tutissimæ & nonnunquam optimæ peregrinationis specimen est ad vicina urbi templa, cum animi ac valetudinis, tum pietatis causâ exire.
- Sexta. 6. Cum Domini aut Majorum iussu suscipiendum est iter: non multa excusare, non viam longam, difficilem, incommodam objicere. Hæc omnia tolerare peregrini proprium est.
- Septima. 7. Amore celestis patriæ, à suâ patriâ non difficulter abesse, sed æquo animo ubique locorum, quocumque Deus vocaverit, vitam agere. Nam ex locis omnibus eadem est ad celum via.
- Octava. 8. Ad devotionem peregrinationis spectat, peregrinis favere, & quibuscunque modis licet, iis subvenire; nescis enim, quando & tu futurus sis peregrinus aut exul.
- Nona. 9. Qui vult esse peregrinus, prius dicat esse cautus: nam in peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitria habeant, nullas amicitias.

CAPUT VIII.

Rosa acu picta. Otii odium, seu, Assiduitas exercitationis.

§. I.

Rosa hæc artificiosa, membranâ quidem constar, sed membranæ nil apparet. Nam opere phrygionis ita obducitur, ut oculis nil pateat, nisi ars & labor. Hi flores templis conveniunt, ætate ac hieme equè formosi. Hæc Rosa octavâ deligamus Otii odium; Amorem laboris, exercitationem assiduam, quâ beatissima Virgo singulare præbuit specimen temporis optimè locandi. Ambrosius encomio brevi, sed illustri Virginem extollens: Parca erat, inquit, ad loquendum, studiosa ad legendum, intenta ad operandum. Domesticeam hanc legem Virgo observavit strictissimè: Nunquam otiosi. Nam ut idem Mediolanensis Pontifex: Domestico, ait, operata secreto, nullo meliore tamen sui custode quàm seipsa: prodire domo nescia, nisi cum ad Ecclesiam conveniret, & hoc ipsum cum parentibus aut propinquis. Talem nobis Evangelista Lucas monstravit, domi solam & intentam operi; talem Angelus invenit, talem Spiritus sanctus elegit, hoc est, laboriosam, & ab omni otio alienam. In illam Salomon vel enjus coniectis oculis dixit: Quæsit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum. Hinc constans scripturam assertio est, inconfutibilem Christi togam, quam milites sub cruce scindere verebantur, hujus Virginis artificiosâ manu elaboratam.

Addit Joannes Valerius, mappam illam, quæ Christi mensam in ultimâ cenâ operuerat, Ulyssipone in templo Societatis ad divi Rochi religiosissimè asservari, nec aliud credi quàm à beatissimâ Virgine intextis etiam liliis factam. Testis in hanc rem verus libellus, qui pio licet, sed parum tereti versu linteum illud sic colit:

Hæc Deus in mappâ posuit sua ferula, & artis

Pro prælo, Maria sat mihi hîsse manum.

Maria non tantum nunquam otiosa, sed quia inter pauperes cenâ, tenem victum suis etiam manibus parabat: ejusdem utique voti cum Salomone, qui Deum rogabat: Mendicantem & divitiam ne dederis mihi; trius tantum victum meo necessaria. Nunquam otiosa celestis hæc Virgo, quia se à tenetis in templo educata, ut tam religiosam vitam egerit, atque nulla nostro hæc ævo aliena religioni ac castitati perpetuæ consecrata.

Vitæ rationem diva Virgo eam ferè tenuit. Majorem viri noctis partem precando exegit. Ambrosius de hac loquitur: Dormienti tempus, inquit, non prius quam cupido quam necessitas sit; tamen cum quiesceret corpus, vigilabat animus. Si Bonaventuræ ac Bernardino vitam sanctissimis credimus, virgo beatissima integras noctes, idque ex inore, quod filius sæpius fecerat, precando ac meditando transegit: & quamvis somno concedere coacta, creberrimè tamen excitata solita, mente comitudo ad Deum erectâ.

Admirandum est, quod Theologis de somno hujus Virginis visum est dicere. Ajunt esse verosimile, beatissimam Domini matrem toto vitæ suæ tempore, continuè ac sine ulla interruptione plus atque plus gloriæ celestis meruisse, atque ita nullo non tempore divinam in eâ gratiam fuisse auctam. Quod ad tempus, quo virgo vigilabat, res Theologis certa, verosimilissima, si somni tempus spectetur. Eo namque pronuntiatum illud pertinere: Ego dormio, & cor meum vigilat. Eo illud Hieronimæ vatis: Virgam vigilanter ego video.

Igitur post brevem à laboribus cessationem summo mane ad sanctissimas occupationes rediit. Primus omnium labor precari in templo, & divino cultui adesse usque ad horam nonam (nostitratium horarum methodo) inde labor & opus, nere, farscere, lanam facere, linea & serica templo parare, atque hoc usque ad horam tertiam pomeridianam seu vespere. Inde lectio & precatio iterum eam tenuit, dum Angelus adfuit, à quo cibum accepit.

Istud, mi Lector, non temere assero. Sunt scriptores eruditi ac sancti, qui hoc litteris mandarint. S. Ambrosius, S. Hieronymus, S. Bonaventura, Andreas Cretensis, Gregorius Nicomedienensis, Cedrenus, alii, ajunt Angelos beatissimæ Virginis matri fuisse familiarissimos, eamque ab Angelis aliquanto tempore, dum in templo degeret, nutritam.

Ajunt Hieronem Siciliæ Regem etiamnum infantem ab apibus, Telephum Mylium à cervo, Paridem à vulpe, Peliam ab equâ, Aegythum à caprâ, Romulum à lupa, & Remum à lupâ, Cyrum à cane, Atalantam ab ursâ, & alios ab aliis animalibus educatos. Pleraque hæc aut fabulæ sunt, aut somnia. Matrem Domini ab Angelis cibum accepisse, quid miramur? Rex Angelorum in eâ habitavit, quid de cibo Angelorum tricuatur? Elias & Daniel Prophetæ, Paulus eremicorum primus, Anaphius & Onuphrius ejusdem instituti sectatores, aliique complures mensæ ministros habuerunt Angelos; & Angelorum Regina id ministerii negabimus? hoc prerogativa Deus concesserit servis, & matri negaverit?

Sed isthæc occasione dicta. Ad otium redimus, à quo Domini mater non dicam trimula aut quadrimula, sed etiamnum intra matris viscera immunis Peccare nescit, otiosi non potuit, nunquam minus otiosa, quàm cum à laboribus vacaret.

§. II.

In scholis nil decantatius, Otium pulvis & lectus diaboli mollissimus: hîc Cerbero placidissima quies, hîc somnus est optatissimus. Otium & vitium cognata nomina sunt, vix alterum sine altero invenendum aspiciam. Compendiosissimus ad vitia trames est Otium. Otiosus homo & malus, idem sunt. Otium malefici

B. Maria fuit assidua in exercitatione. Ambros. l. 1. de Virginitate.

Prov. c. 31. vers. 13.

Toga Christi inconfutibilis à B. Mariâ elaborata. Valerius de triplici cenâ lib. 3. cap. 38.